

NGA WHENUA RAUPATU.

KUA maha nga tau e pitihana ana nga iwi mo nga whenua i mate i te raupatu. Ko te pitihana tuatahi o nga tau o muri nei na Te Whakatohea, a i uiuia tera e tetahi Komihana i te tau 1920. No muri mai ka pitihana a Tuhoe, a Ngatiawa, a Ngati-Pukeko, a Ngamaihi, a Ngati-Kahungunu ki te Wairoa, a Waitaha, a Ngaiterangi, a Waikato, a Taranaki: a ko etahi o nga pitihana no Nuhaka, no te Mahia.

Ko enei pitihana katoa i tukua e te Komiti mo nga Mea Maori ki te Kawanatanga, a i tono nga Mema Maori kia whakaturia tetahi Komihana nui hei uiui mo nga take i roto i aua pitihana. No te 1 o nga ra o Akuhata, 1923, ka tae mai nga rangatira o Matatua, o te Tai-hauauru, o Waitaha i runga i te powhiri a nga Mema Maori, ki te whakatakoto i taua take ki te aroaro o te Pirimia o Te Maahi, o te Minita Maori hoki o Kooti, kua Pirimia nei, a ka waitohutia i reira tera taua take e ata whiriwhiria e te Kawanatanga. I muri i tena ka puritia te whakaaro o te Kawanatanga i te mea kei te rere tonu mai nga pitihana a nga iwi ki te Paremata, a tae noa mai ki tenei tau e haere ana mai nga pitihana o te Tai-hauauru. Na, ko tetahi wahi nana i whakaroa na te kimi o te Kawanatanga he tangata tika hei Komihana, ka titiro atu kia watea mai tetahi o nga Tiati o te Hupirimi Kooti.

No te po o te Mane, te 28 o nga ra o Hepetema, 1925, i mua o te whakahaerenga o te Pire Whenua Maori ka whakaatu te Pirimia i te whakaaro a te Kawanatanga mo nga whenua raupatu, a ko tona whaikorero tenei:--

HONORE J. G. COATES (Pirimia. Minita mo te Taha Maori):--

"Kua maha nga tau i whakaputa ai nga iwi Maori, e noho ana i Aotearoa, i o ratou mamae, i a ratou amuamu hoki mo te murunga i etahi wahi nunui o o ratou whenua i muri iho i nga whawhai Maori o mua ra. Ko etahi whakaputanga mamae o ratou i tae ki te Kawanatanga o te Kingi i Ingarangi ra ano: ko te nuinga ia i na runga i te huarahi pitihana ki te Paremata o Nui Tireni. Na, i te kawenga atu ai ki te Kawanatanga o Ingarangi i rite tonu te kupu whakautu mai, ara, ko nga take i pitihanatia atu ra ki tawahi kei raro i te mana motuhake o te Kawanatanga, o te Paremate hoki o Nui Tireni.

"Na kona, na te kitenga mai a te Kawanatanga o Ingarangi i to tatou mana motuhake ki enei take, i whakaaro ai au i roto i enei tau, kaati kua tau ma tenei Kawanatanga e whakaoti he tikanga e ata whakarangona ai enei mamae o te iwi Maori e tetahi Ropu marama ki te tohutohu mai ki te Kawanatanga, ki te Paremata hoki, e tohutohu ana mai i runga i te ngakau manaaki ki nga take tika a o tatou hoa Maori. O te wa ano i tu ai au hei Minita Maori i muri iho i a Te Herihi, ka uru mai ki au te whakaaro nui mo tenei take.